

CULTURA I ESPECTACLES

52 Oscar polèmic
 per a Elia Kazan



53 Nou disc de
 Guillermina Motta

MOR UN DELS GRANS POETES DE LA POSTGUERRA

José Agustín Goytisolo se suïcida als 70 anys

Redacció
 BARCELONA

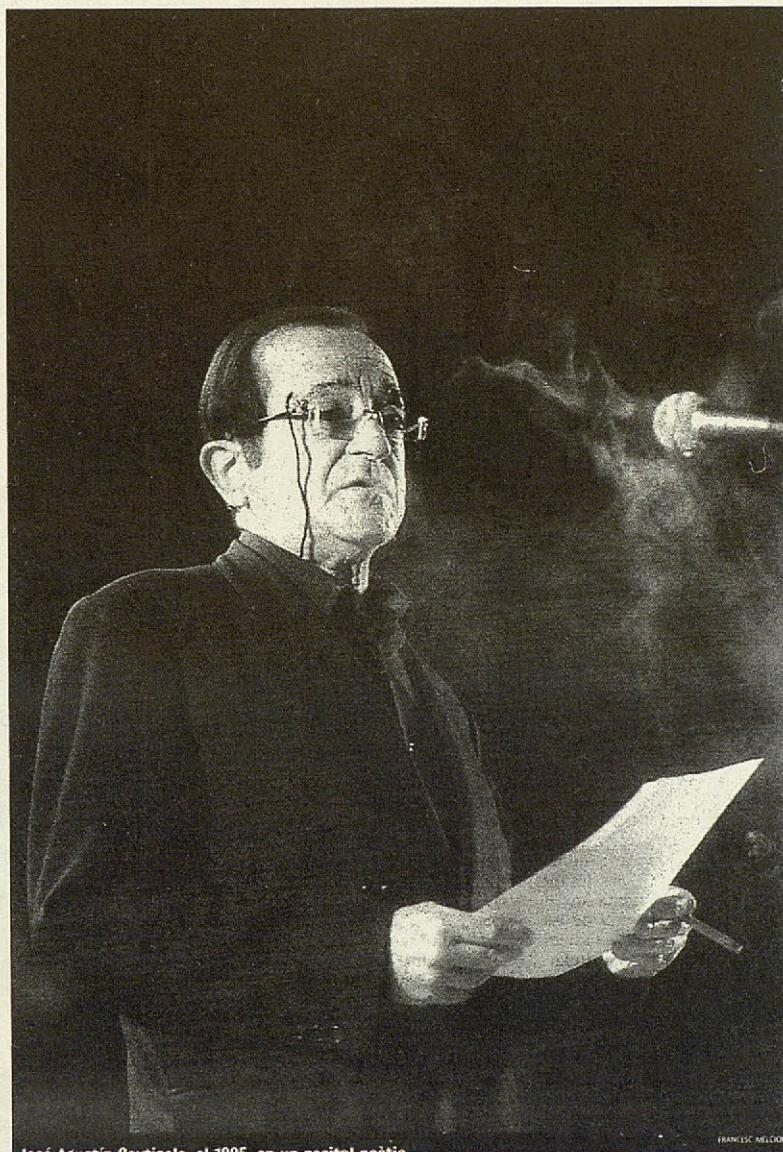
José Agustín Goytisolo, autor de 'Palabras para Julia' i un dels grans poetes de la postguerra, es va suïcidar ahir als 70 anys saltant al buit des del seu pis barceloní.

El poeta va morir en llançar-se al carrer des de la finestra del seu domicili al carrer Marià Cubí, segons van informar fonts policials. La mort, que va coincidir amb el dia del seu sant i de l'aniversari del decès de la seva mare, es va produir a l'acte, cap a les 13.55 hores, encara que fins a les 17.25 hores no es va procedir a l'aixecament del cadàver.

José Agustín Goytisolo havia complert els 70 anys el passat 15 de juny. Ho havia celebrat amb una festa en què, segons alguns dels assistents, el poeta va recordar amb molta emoció els escriptors Jaime Gil de Biedma i Carles Barral, dos dels seus més íntims amics i companys de generació literària desapareguts els últims anys.

Una mort anunciada

"El seu era un suïcidi esperat. En parlava sempre. Estava en el seu pla de vida perquè ell pensava que havia de decidir com volia acabar", va dir ahir l'arquitecte Ricard Bofill, amb qui Goytisolo havia col·laborat durant 10 anys, una relació que va tenir com a fruit el llibre *Taller de arquitectura* i els poemes que es poden llegir a les parets del soterrani de l'edifici Walden 7.



José Agustín Goytisolo, el 1995, en un recital poètic

La poeta Neus Aguado, una de les primeres persones a reconèixer el cos de l'escriptor estès al carrer, va explicar

que Goytisolo estava sota tractament mèdic per depressió des del novembre passat.

La mort del germà gran de la saga dels tres escriptors Goytisolo va consternar ahir el món literari català i espa-

nyol. El valor literari i humà del desaparegut van ser les constants d'un record coral i emocionat, però a vegades també silenciosos. Alguns dels més íntims amics i familiars van declinar manifestar el seu dolor, cas del seu germà Juan -"és un sentiment personal que no vull compartir amb ningú", va declarar des de la seva casa de Marràqueix-, de l'escriptor Joan Marsé i del cantant Paco Ibáñez. Molt afectat, Ibáñez es va assabentar del tràgic desenllaç des de Lió, on havia de fer un recital.

La música de Paco Ibáñez

El cantautor ha estat decidit per fer arribar al gran públic la poesia de Goytisolo, un autor molt llegit, amb la majoria dels seus llibres reeditats en més d'una ocasió. De fet, es comptava entre els pocs poetes que podia viure de la publicació de la seva obra. També establert a Barcelona i gran amic del poeta, Ibáñez ja va donar a conèixer el 1968 el poema més emblemàtic de l'autor desaparegut, *Palabras para Julia*, escrit quan Julia -filla del poeta- era una nena. *El lobito bueno*, *Me lo decía mi abuelito* i *Qué bonito sería* són alguns altres dels poemes que Ibáñez ha popularitzat de Goytisolo, a qui també havien musicat versos cantats com Joan Manuel Serrat, Rosa León, Mercedes Sosa i Amancio Prada, entre altres.

"Que s'oblidin de mi, però que recordin els meus poemes", havia declarat Goytisolo en alguna ocasió. Nascut el 1928 a Barcelona, deixa als seus nombrosos lectors una extensa obra poètica recopilada en 20 volums i escrita majoritàriament en llengua castellana, però també en català. Enquadrada en el realisme social de la postguerra i en l'Escola de Barcelona, la seva literatura tanmateix ha transcendit etiquetes i èpoques.

>>>

MOR UN DELS GRANS POETES DE LA POSTGUERRA

►►► Compromès amb l'antifranquisme i defensor de la normalització lingüística del català, Goytisolo és autor de llibres com *Bajo tolerancia*, *Salmos al viento* i *Del tiempo y del olvido*. Dels membres de l'Escola de Barcelona, forjada als anys 50 per autors com Jaime Gil de Biedma, Gabriel Ferrater, Carles Barral i Alfons Costafreda, és el que deixa no només una obra més extensa sinó també, segons els crítics, la més brillant, versàtil i tendra. El poeta, que es va donar a conèixer el 1955 amb *El retorno*, no va deixar mai d'escriure. Recentment s'acabava de publicar una antologia dels seus poemes feta per l'escriptor Carme Riera en col·laboració amb el mateix autor.

A part de la seva obra pròpia, el gran dels Goytisolo també va ser clau per difondre i traduir al castellà la poesia d'autors com Carner, Riba, Foix, Salvat-Papaseit, Manent, Pere Quart, Roselló-Pòrcel, Espriu, Vinyoli i Ferrater a través de l'antologia *Poetas catalanes contemporáneos*, publicada el 1968 i ampliada el 1996 amb textos de Vicent Andrés Estellés, Blai Bonet, Màrius



José Agustín Goytisolo

Palabras para Julia

*Tú no puedes volver atrás,
porque la vida ya te empuja,
como un aullido interminable,
interminable.*

*Te sentirás acorralada,
te sentirás perdida o sola,
tal vez querrás no haber nacido,
no haber nacido.*

*Pero tú siempre acuérdate
de lo que un día yo escribí
pensando en ti, pensando en ti,
como ahora pienso.*

*La vida es bella ya verás,
como a pesar de los pesares,
tendrás amigos, tendrás amor,
tendrás amigos.*

*Un hombre solo, una mujer,
así tomados, de uno en uno,
son como polvo, no son nada,
no son nada.*

*Entonces siempre acuérdate,
de lo que un día yo escribí,
pensando en ti, pensando en ti.*

(José Agustín Goytisolo)

OBRES MÉS IMPORTANTS

Poesia

- *Bajo tolerancia* (1973)
- *Salmos al viento* (1973)
- *Del tiempo y del olvido* (1980)
- *A veces gran amor* (1981)
- *Palabras para Julia* (1982)
- *Taller de arquitectura* (1995)
- *Poeta en Barcelona* (1997)

Traduccions i obres en català

- *Poetas catalanes contemporáneos* (1968 i 1996)
- *Parcs naturals de Barcelona* (1991)
- *Novíssima oda a Barcelona* (1993)
- *La bruixa bonica* (1996)
- *El llop que era bo* (1996)
- *El pirata honest* (1996)
- *El príncep dolent* (1996)

Sampere, Joan Margarit, Marta Pessarrodona, Narcís Comadira, Francesc Parcerisas, Pere Gimferrer, Pere Rovira, Maria Mercè Marçal i Alex Susanna.

Abans d'aquesta antologia, el 1963 ja havia traduït i publicat *La pell de brau*, d'Espriu. El 1979, juntament amb Pere Gimferrer i José María Valverde, va traduir l'obra completa de Gabriel Ferrater en un volum titulat *Mujeres y días*, i paral·lelament va treure 50 poemes de Salvat-Papaseit. I un any després, *Cuarenta poetas del seu gran amic Joan Vinyoli*. Ja als 80, va tirar endavant la col·lecció *Marca Hispánica* de poesia catalana traduïda al castellà amb textos bilingües. Goytisolo, a més, també és autor d'una vintena d'antologies de poetes estrangers.

Germans de lletres

Marta i José Agustín eren els grans. Juan i Luis tenen ara 68 i 64 anys, respectivament. Descendents de bascos establerts a Cuba que van tornar a Espanya. A la casa barcelonina dels Goytisolo hi havia una biblioteca, i mai van faltar els quaderns i els llapis.

El març de 1938, la mare va morir en un bombardeig franquista. Aquesta desaparició va marcar els nens (José Agustín tenia 10 anys) i el pare, que va patir una llarga depressió. Va ser llavors que va començar el que José Agustín va descriure com "una infantesa sòrdida". "La meua infantesa va ser meravellosa fins al 36. Jo era com un petit príncep. Tot allò es va acabar quan la mare va morir".



Juan i Luis Goytisolo

José Agustín es va dedicar a la poesia en castellà, encara que també va escriure en català (va ser l'únic dels tres que ho va fer, potser perquè la seva mare va parlar-li en aquesta llengua).

Juan va publicar un any abans que el seu germà gran. La seva primera obra va ser *Juegos de manos*. Novel·lista i assagista en castellà, com José Agustín, va conrear el realisme social. Viatger infatigable, poliglòt i conegut com "el germà sense terra", Juan viu a Marràqueix, encara que passa llargues temporades a París.

Luis va escriure el 1935 *Las afueras*, un conjunt de relats que reflectia la societat de preguerra. Membre de l'Acadèmia Espanyola de la Llengua, ara viu a Madrid.

En la mort d'un poeta

ANA MARÍA MOIX

La mort de José Agustín Goytisolo no només significa la desaparició d'un gran poeta -d'un dels més grans poetes de la literatura escrita en llengua castellana durant els darrers cinquanta anys- sinó també la d'una de les personalitats més destacades de la cultura peninsular. Personatge imprescindible a l'hora d'entendre i de valorar les reivindicacions culturals i polítiques de la generació anomenada dels anys 50 (Carlos Barral, Jaime Gil de Biedma, Juan García Hortelano, Gabriel Ferrater, Josep Maria Castellet, Ana María Matute, Carme Martín Gaité, etc.), la generació d'escriptors i d'intel·lectuals enfrontats a la cultura oficial del règim franquista, José Agus-

tín Goytisolo va començar a publicar els seus primers llibres de poemes a finals dels anys 50, dins del moviment estètic del realisme socialista, del qual, però, el diferenciaven diverses característiques.

La seva obra (*El retorno*, *Salmos al viento* (1958), *Claridad* (1961), *Algo sucede* (1968), *Bajo tolerancia* (1974), *Taller de arquitectura* (1977), *Del tiempo y del olvido* (1977), *Los pasos del cazador*, premi Ciutat de Barcelona 1980, *Sobre las circunstancias* (1983), *Final de un adiós* (1984), *A veces gran amor* (1991), *La noche le es propicia* (1996), *Las horas quemadas* (1996), que alternava el registre líric i elegiac amb la ironia i el sarcasme, i el sentiment amorós amb una vi-

sió crítica i política de la realitat, presenta un aspecte gairebé insòlit dins del món de la poesia actual: ens referim a la gran popularitat que els poemes de José Agustín Goytisolo han aconseguit assolir. El fet que cantants com Paco Ibáñez, o Aute, interpretessin alguns dels seus poemes ha ajudat, sens dubte, a donar a conèixer la poesia de José Agustín Goytisolo a un públic més ampli que el conformat pels lectors de poesia. Tanmateix, hi ha, crec, una altra raó per explicar-nos aquesta popularitat del poeta: la intensa capacitat de comunicació del seu llenguatge. Inspirat, en alguns dels seus llibres (sobretot a *Los pasos del cazador*), en les formes de la poesia tradicional, els versos de José Agustín Goytisolo contenen l'aparent simplicitat de les formes de la tradició popular i, a la vegada, la força emocional de les vivències de l'home actual. No és casual

que, avui dia, el públic lector de José Agustín Goytisolo sigui, majoritàriament, jove. Temps hi haurà per analitzar amb serenitat l'obra del poeta avui desaparegut. Hi ha, però, un aspecte de la seva tasca cultural que cal tenir en compte: la seva funció divulgadora i estudiosa de la poesia escrita en altres llengües i d'altres cultures. Concretament, ens referim a la funció del poeta com a introductor a Espanya de l'obra de Lezama Lima, de Borges i d'altres poetes sud-americans (recordem la seva antologia de la poesia cubana), al seu treball com a traductor de poetes italians com Pavese, Quasimodo i Pasolini i, sobretot, com a traductor i antòleg de poetes en llengua catalana (Pere Quart, Espriu, Vinyoli). En aquest aspecte, José Agustín Goytisolo ha estat un dels pocs intel·lectuals d'aquest país que han tingut l'enteniment d'unir allò que altres volen separar.